

Xabier Letona

DANI BLANCO

Hiltzea gaizki egon zen

ETA-K 2011-N jarduera armatua utzi zuenean euskal gizarteko oso sektore zabalek pentsatu zuten bake prozesu bat irekiko zela ondoren. Askok kostako zela, ez zela iraganeko beste aukera batzuetan bezala izango, baina zentzuzko denbora batean etorriko zela. Eta horren ondorioz, Estatuak errepresioari ere jaregingo ziola neurri batean. Makroepaiketa eta kartzelaratzak desaktibatuko zirela, preso gaixo larriak askatuko zituztela, gainerakoak hurbildu, espetxe politika arindu... Baina ez, ezta urrik ere ez. PPK nahiago izan du mendekua eta gatazkaren erabilera politikoa-ekin jarraitzea.

ETAk armak utzi eta EH Bil-duk saria jaso zuen 2011ko hau-teskundeetan. Aktore asko beldur-ten zen emaitzekin, hasi PPTik eta EAJraino. Jadanik zokoratuak eta erdi hondoratuak zirenei saria? PPK argi zuen zer egin, orain arte egin duena: oztopatu eta harri potolo bat utzi euskal gizartearen motxilan, honek gaintik ken-tzen asmatu ez duena.

Eta EAJk? EH Bilduren garaipen hark hegemonia lehia ireki zuen abertzaletasunaren baitan, eta bide horretan EAJk pentsatu zuen arris-kutsua izan zitekeela ezker abertzalearen egiazko bake prozesu baten alde egitea. Eta horrek, Ipar Irlandan bezala, aber-tzaletasunean lidergo aldaketa balekar?

PPren jarrera oztopatzailea izanda, euskal gizartea bake proze-suaren alde tinko aktibatzea izan zitekeen PPren harritzarra desak-tibatzeke modu bakararra. Baina ez da hori egin eta zamarekin jarrai-tzen dugu. Hala izan zedin, ezin-

bestekoa zen –eta da– EH Bildu eta EAJren arteko elkar ulermena, baina bien arteko hegemonia lehiak ez du erraztu jarrera hori.

Ezker abertzale soberanistak, nahi hala ez, preso eta iheslarien zama gainean du prozesuaren hasieratik eta horrek tentsioa sor-tzen dio bere jardunbidean. Zertan zentratu, hegemonia politikoan eta bide soberanistan edo gatazka bide-ratzen? Edo uztartu behar badira, zein estrategia eta aliatuekin? Gai-nera, nola lotu horiek eguneroko kudeaketarekin, areago hainbat ins-tituziotan agintean denean?

BAKE PROZESUA blokeatuta dago bitartean, potentzialitate gutxiarekin. Zertan oinarritu behar den ere ezin adostuz dabilta aktore nagusiak: PP errepresioan zentratua, PSEk eta EAJk zoru etikoa jarri dute aurrera egiteko baldintza gisa eta ezker abertzaleak ezin du bakarrik tiratu, besteak beste, ezin duelako zoru etiko hori –hiltzea gaizki egon zen– bere horretan onartu.

Hainbat mailako biolentzia politikoak egon dira aurrez aurre eta hori onartzen ez bada nekez eraiki daiteke bake prozesu eraginkorrik

Hiltzea gaizki egon zen, jakina. Eta hiltzea gaizki dago. Atzerako begiradan, nola defenditu liteke aurkakorik? Baina esaldi horrek bere baitan duen konplexutasuna hori baino askoz sakonagoa da eta bake prozesuan baldintza gisa jar-tzea oztopatzailea. Eta indar harremanen ispilu. Ez Aljerren, ez Lizarra Garazin, ez Elkarrik edo Lokarrik bideratutako bake saioe-

tan, ez Loiolan eta ez Aieten, eta ez bestelako inongo saiotan ez da baldintza gisa jarri izan ezker aber-tzaleak onartu behar izatea “hil-tzea gaizki egon zen” hori. Eta une horietan EAJk eta PSOEk berdintsu pentsatzen zuten ETA-ren biolentziaren izaeraz eta iraga-naz, baina ETAk beste indar bat zuen, bai militarra bai politikoa. Hori zen determinantea. Bake prozesuak egin ziren oraineko eta etorkizuneko zoru etikoetan oina-rrituta –ez da gehiago hilko–, ez iraganeko zoru etikoan.

Gatazkaren konponbidea ETA-ren amaiera bada, kito, ez dago askoz gehiago esateko, iragan astean ondo gogorarazi zaigunez. ETAk ez du jada hiltzen, jarrai beza euskal gizarteak bere bizitza-rekin, ahaztu dadila presoekin, makroepaiketekin, atxiloketekin eta Estatuaren biolentziarekin.

Baina gatazka honek sustrai politikoak dituela onartzen bada, bistan da egungo irteera eredu hori guztiz ahula dela, zauria gaiz-ki itxiko dela, sufrimentuak jarraituko duela eta ez dela etorkizuneko bizikidetzarako hazi eraginkorrik ereingo.

Hiltzea gaizki dago, baina 50 urteko gatazka bakarrik ETAREN bortizkeriaren azter-ketan oinarritu behar bada, hori ez da ez egiazkoa, ez jus-tua eta ez eraginkorra. Estatuaren biolentzia legezkoa eta ez legezkoa ere hor izan dira. Hainbat izaera eta mailako biolentzia politikoak egon dira aurrez aurre hemen eta hori onartzen ez bada nekez eraiki daiteke bake prozesu eraginkorrik. Mingarria ere izan daiteke hortaz hitz egitea, baina ezinbestekoa etorkizuneko zoru etiko egokia eraikitzeko. ■